

Verksamhetsberättelse år 2024 för Odensholms byalag i Sverige och för MTÜ Osmussaare Külaühing i Estland.

Styrelse för Odensholms byalag har under år 2024 varit:

Ordförande: Saga Adolfsson, Sekreterare: Lotta Odmar, Kassör: Mats Erkas

Ledamöter: Annette Brus, Tomas Brus och Evelina Brus. Suppleanter: Stefan Brus, Jan Odmar och Fredrik Linder. Revisor: Mats Karlgren, Revisorssuppleant: Stella Karlgren.

Styrelse för den estländska delen av byalaget, Mittetulundusühing Osmussaare Külaühing, har under år 2024 varit: Ordförande: Saga Adolfsson, Ledamöter: Göran Hoppe och Lotta Odmar. Funktioner som Kassör: Mats Erkas, Revisor: Mats Karlgren och Revisorssuppleant: Stella Karlgren.

Styrelsemöten

Fyra protokollförda möten har hållits i styrelsen under det gångna året.

Medlemsantal

Antalet betalande medlemmar år 2024 var 120 personer.

Kärknipprot, Odensholm juli 2024

Hinsgronne

Årsmötet den 23 mars 2024

Vi träffades i Österledskyrkan i Gamla Uppsala. Vi var 36 vuxna och 3 barn som deltog. Vi hade sedvanliga årsmötesförhandlingar. Styrelsen framförde på årsmötet att vi önskade att fler familjer skulle kunna vara representerade i styrelsen. Hela styrelsen omvaldes för år 2024 och Stella Karlgren blev nyvald som Revisorssuppleant. På årsmötet berättade vi om byggprojektet för hembygdsgården. Styrelsens ambition var att kunna färdigställa grunden till hembygdsgården under sommaren 2024. Stefan Brus berättade om Släktforskning: Han visade Estlandssvenska släktdatabaser och berättar om Estlandssvenskarnas DNA-projekt. Se länk här till SOV:s släktdatabas Våra Anor: [Våra anor- Estlandssvenskarnas släktdatabas | Estlandssvenskarnas kulturförening](#)

Vi fick god hemlagad mat! Därefter fika med goda hembakta kakor. Vi tackar alla som hjälpt till att ordna detta så bra och trevligt. Vi sjöng de gamla stämningsfulla sångerna tillsammans under ledning av Ylva vid pianot. Vi fick också höra ett par vackra sånger av Ylva.

Byalagets tomt i *Bien* 2023 och från lantmäterikartan.

Lihlbåten på Ormön 2014. Familjen Voldemar Erkas flyktbåt den 4 februari 1944.

Hembygdsgården Sammanfattning 2016 - 2023

Byalaget köpte i oktober 2016 Erkas tomt i Bien på Odensholm med syftet att bygga en hembygdsgård. 2017 började vi söka finansiering från ett flertal olika fonder och stiftelser. Våra medlemmar och andra donatorer skänkte generösa gåvor till projektet i form av symboliska "stockar" under åren 2017–2024. Vi anlät en estnisk arkitekt som fick i uppdrag att rita ett timmerhus med en planlösning som var inspirerad av Erkas boningshus (*stua*) som det såg ut från år 1879 fram till sekelskiftet.

2018 fick vi ett stort bidrag från Stiftelsen Olle Engkvist Byggmästare. Vi fick också bidrag från det Estlandssvenska Kulturrådet i Estland för år 2018 och 2019. Det visade sig emellertid svårt att bli beviljade bidrag från kulturfonder såsom Stiftelsen Konung Gustav VI Adolfs fond för svensk kultur och från Kungl. Patriotiska Sällskapet med flera. Förklaringen är att det inte beviljas bidrag till nybyggnation utan endast för restaurering eller bevarande.

2019 beslutade styrelsen att vi bör välja en enklare och billigare lösning än att bygga ett rent timmerhus om det inte går att finansiera, men att huset ändå ska vara enligt urspungsplanen. År 2020–2021 blev ritningarna klara och bygglov för hembygdsgården blev beviljat i augusti 2022. Under pandemiåren kunde inte byalaget göra någon gemensam resa till Odensholm.

Styrelsen hoppades kunna låta bygga grunden 2023 och därefter bygga huset, kanske etappvis, när det kunde finansieras. Vi fick nu god hjälp av vårt ombud i Estland som har kontakt med en seriös byggfirma. Vi fick ett förslag på en offert men det var dyrt och bl a transportkostnaden fanns inte med. Byggfirman ansåg att grunden var överdimensionerad. Styrelsen beslöt att vi ska kunna få en ny offert för 2024 där alla kostnader är klara. Det har blivit väldigt dyrt att bygga i Estland. Det byggs "inget" och byggbranschen är i kris.

Sammanfattning 2024 -:

Med syftet att bygga grunden till hembygdsgården 2024 genomförde byalaget en kampanj för insamling av mer pengar från hösten 2023 fram till och med februari 2024. Insamlingen till Holmbogården nådde målet!

I maj 2024 var vårt ombud, byggfirman och lantmätaren på Odensholm för att bedöma markläget och markera platsen för grunden. De diskuterade också med Rita om möjligheterna att transportera utrustning och material. Styrelsen fick så i början av juni 2024 offerten från byggfirman. Kostnaden skulle överstiga det som fanns på fondkontot och detta endast för att få grunden för huset lagd. En stor del av kostnaden rörde de transporter till ön som skulle krävas för den stora mängden material och maskiner som behövdes i bygget.

Styrelsen beslutade enhälligt den 16 juni 2024 att inte anta detta anbud. Motiveringen var att vi inte kan bygga grunden med pengar vi inte har. Det är ett anbud som vi inte kan anta med ansvar för de pengar vi och medlemmarna jobbat hårt med att få ihop.

Vi inser att detta bygge blir för dyrt och vi får nu tänka om.

I stället behöver vi hitta billigare alternativ för uppförandet av en byggnad på tomten, såsom exempelvis ett mindre prefabricerat hus som skulle kräva en enkel grund och inte innebära samma materialkostnader. Planen är att undersöka lämpliga firmor för detta samt vad kostnaden skulle bli innan något beslut tas.

Styrelsen beslutade i september 2024 att planen för hembygdsgården, till att börja med, är att undersöka kostnaden för att bygga ett mindre och billigare hus som ryms inom vår budget. Vi har en ansevärd summa pengar på fondkontot som har samlats ihop under åren som gått.

Vi och vårt ombud har under hösten 2024 sonderat marknaden och fastnat för en större lokal husfirma i Hapsal som bygger prefabricerade hus. Nu, våren 2025, behöver vi och vårt ombud få klart för oss vad totalkostnaden kan bli för grund, hus, bygge, transport och kringkostnader. Vi måste sedan söka ett nytt, eller ett omprövat, bygglov. Vi har fått besked från kommunen, via vårt ombud, att det inte ska vara några problem med att fortsätta med ett mindre projekt.

Det är viktigt gentemot medlemmarna att vi kan motivera och visa att huset och tomten kommer till användning. Att bevara en del av våra förfäders kultur för framtiden, att ha kvar en plats på ön för de kommande generationerna och att vara delaktiga i öns fortsatta utveckling.

Strandskator och Kärrsnäppor vid Odensholm i juli 2024.

Odensholm och sommarresan

Några av Odensholms byalags medlemmar, från familjerna Erkas och Brus, var på Odensholm den 8-11 juli. Många fina blommor och växter fanns att se. Det hade regnat så djuren hade bra bete. Vi såg många vadarfåglar som flyttade söderut igen. Bland annat Storspövar, Svartsnäppor, Kärrsnäppor, Småsnäppor och Strandskator. Två gravänder med åtta (!) små prickiga ungar sågs simma omkring i Storhamne. Tranorna både hördes i flykten och skådades också.

Det var strålande väder, bara lite svalare på kvällarna. Vi tältade, sov i båten eller i kommunens hus i Storhamne.

Vår tomt i Bien såg bra ut. Ingen skrotbil fanns kvar. Vi lagade kapellgårdsmuren, röjde bort några enar från kyrkogården och snyggade till sälgen vid rastplatsen där. Det blev bra. Den sista kvällen var det sedvanligt bastu- och badtunnebad och dopp i havet som var ca 20 grader varmt.

Utflykt till Odensholm med RNHF, Den nya bryggan och blomsterprakt med gulkragar, juli 2024.

Utflykt till Odensholm med Rickul-Nuckö hembygdsförening

Den andra dagen den 9 juli hade Rickul-Nuckö hembygdsförening en utflykt till Odensholm. Det var 30 personer som åkte i 3 båtlass. Rita skjutsade en del besökare med bil-vagn. Göran Hoppe guidade dem runt ön och de fick intressant information om historia, kultur och mycket annat. Vi i bylaget följde också med och visade runt och berättade och svarade på frågor. Dagen blev mycket uppskattad av deltagarna och av oss också.

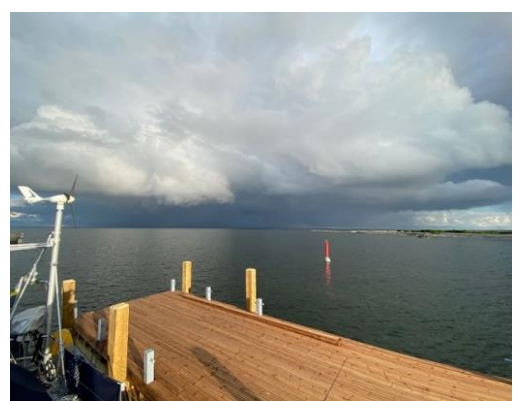
En artikel om utflykten skrevs av Lena Melin i **Rickul-Nuckö hembygdsförenings medlemsblad nr 3, 2024.**

Ny brygga på Odensholm

En mycket god nyhet var den nya kraftiga bryggan som låg längst ut efter den vanliga flytbryggan. Enligt uppgift så väger den 35 ton. Djupet vid bryggan var ca 2 meter. Bryggan hade byggts av hamnen i Derhamn, för att senare användas för utflykter (på helger) till Odensholm. En gammal svensk militärbåt hade rustats för detta ändamål men de hade ännu inte kommit igång med turerna. För oss, familjen *Erkas nilae*, som kom med segelbåt var det mycket positivt då vi kunde ligga säkert vid bryggan och inte behövde ligga för ankar i Storhamne.

Föredrag om Odensholm förr och nu på Rickul-Nuckös hembygdsförenings årsmöte den 20 april.

Lotta och Saga höll ett föredrag, berättade och visade bilder, om "Odensholm förr och nu" på Rickul-Nuckös hembygdsförenings årsmöte. Det var många som lyssnade och det var uppskattat. Föredraget publicerades också som en artikel i Rickul-Nuckös hembygdsförenings medlemsblad nr 3, 2024. Storhamne i juli 2024:

Styrelsen har deltagit på samrådsmöte med SOV och alla hembygdsföreningar i mars 2024.

- SOV: Annette Brus har deltagit i SOV:s samrådsmöte den 16 mars om framtidsfrågor och om höstens hembygdsdagar.

Information och artiklar i tidningarna Kustbon och Estlandssvensk

- Lotta har skrivit en artikel om: "Storfisket på Holmen och Fiskebolaget Kalandus" till sommarnumret av Kulturförvaltningens tidning "Estlandssvensk".

- Vi har skrivit om årsmötet 2024 i Kustbon nr 2, 2024. Vi har också skrivit om Sommarresan och om den nya bryggan på Odensholm, i Kustbon nr 3, 2024.

Lampor som användes vid ljustring, Fiskecenter Kalakeskus 1940, Fiskecentret startade 1938?

Stenen i Storhamne som kan betyda att

Bokprojektet - boken om Odensholm

Boken bekostas och ges ut av Estlandssvenskarnas Kulturförvaltning i Estland. Manuset lämnades in i maj 2021. Nu i februari 2025 ska vi snart få den svenska layouten. Detta har tyvärr tagit lång tid.

Kulturombud

Göran Hoppe är byalagets Kulturombud i Estlandssvenskarnas Kulturförvaltning i Estland för år 2023-2025.

Bomärken enl Hagar Nordiska museet 1946-49. På utkik, Albert Engström 1905. Pålandes gistgård 1928. Johannes Erkas vid evakueringen den 12 juni 1940.

Gårdsnamn	Det gamla bomärket	Bomärket för gå-läe	B-märket för ni-läe
Erkas (ärkas)	XA	XJA	XA
Marks (märks)	HH		
Nybondas (ni-bondas)	X	(märket kallat för krök-fäst)	
Greis (grait / greis)	XII	XIK	XIA
Brus (brūs)	IXI	IXM	IXK
Stavas (stāvas)	XIX	XAX	XJX
Nygårds (ni-gāis)	M	M	N

